

Leidraad ex ante evaluatie van subsidieregelingen

Aanleiding

Deze leidraad komt voort uit een toezegging van het kabinet n.a.v. het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) subsidies (2017).¹ Uit het IBO subsidies is gebleken dat ex ante effectanalyse nog vaak ontbreekt bij subsidieregelingen. Naar aanleiding hiervan is in de kabinetsreactie op dit IBO toegezegd een leidraad op te stellen.² Deze leidraad dient als handvat bij het vooraf in beeld brengen van verwachte effecten van een subsidieregeling.

Algemeen

Zoals bij elk voorstel van beleid of regelgeving is het bij het opstellen van een subsidieregeling van belang om vooraf (de vragen van) het [Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving \(IAK\)](#) te doorlopen. Met de beantwoording van de 7 IAK-vragen wordt alle relevante beslisinformatie beschikbaar.

De vragen zijn:

- [1. Wat is de aanleiding?](#)
- [2. Wie zijn betrokken?](#)
- [3. Wat is het probleem?](#)
- [4. Wat is het doel?](#)
- [5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?](#)
- [6. Wat is het beste instrument?](#)
- [7. Wat zijn de gevolgen?](#)

Voor het uitvoeren van een ex ante evaluatie van de verwachte effecten van een subsidieregeling (zie ook [IAK-vraag 6, onderdeel 6.3 Doeltreffendheid/effectiviteit](#)), kunnen in het bijzonder onderstaande vragen behulpzaam zijn.

1. Korte beschrijving van het beleidsprogramma waaronder de subsidieregeling valt

- a) Wat houdt het beleidsprogramma in?
- b) Wat is de doelstelling van het beleidsprogramma? (zie ook [IAK-vraag 4 Wat is het doel?](#))
- c) Op welke groep richt de subsidieregeling (dat onder het beleidsprogramma valt) zich? (zie ook [IAK-vraag 2 Wie zijn betrokken?](#))

2. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

(zie ook [IAK-vraag 5 Wat rechtvaardigt overheidsinterventie](#))

Een subsidie-instrument kan niet geïsoleerd worden gezien van andere instrumenten zoals inkoop. Dit vereist aandacht voor een bredere context, bij voorkeur vanuit de afweging tussen de verschillende financiële instrumenten.

- a) Welk probleem vormt de legitimatie van een overheidsrol?
- b) Waarom het Rijk en niet een medeoverheid?
- c) Waarom een subsidieregeling en geen ander instrument?*

** Bij deze vraag moet worden bedacht dat het subsidie instrument gaat om het tijdelijk verstrekken van geld. Dit betekent dat inzicht moet zijn in de tijdelijkheid van het probleem, en de mate waarin geld het probleem oplost.*

3. Welke risico's zijn er aan het programma verbonden?

(zie ook [IAK-vraag 7 Wat zijn de gevolgen](#))

Denk hierbij aan de diversiteit aan risico's (politieke, financiële, fraudegevoelige etc.)

¹ Zie de bijlage bij de brief van de Minister van Financiën van 22 juni 2017, [bijlage bij Kamerstukken II 2016/17, 34550-IX, nr. 25](#).

² Zie de brief van de Minister van Financiën van 12 maart 2018, [Kamerstukken 2017/18, 34775-IX, nr. 17](#).

4. Wat zijn de korte termijn effecten?

(zie ook [IAK-vraag 7 Wat zijn de gevolgen](#))

- a) Wat is de zichtbaarheid van de investering voor de maatschappij?
- b) Welk effect heeft het programma op korte termijn op de economie en/of hetgeen het beleidsprogramma beoogt?
- c) Zijn er eventuele andere effecten?

5. Wat zijn de lange termijn effecten?

(zie ook [IAK-vraag 7 Wat zijn de gevolgen](#))

Voor het in beeld brengen van lange termijn effecten zijn diverse methodieken beschikbaar. Het verschilt per subsidieregeling welke methodiek het meest in aanmerking komt. Gedacht kan worden aan een [maatschappelijke kosten-batenanalyse](#) of een [publieke business-case](#). Voor kleine subsidies (< € 25.000) – of subsidies waar op grond van andere bronnen reeds een goed beeld bestaat van de effecten, kan worden afgezien van een dergelijke analyse. Wel dient altijd te worden beschreven welke effecten worden verwacht en waarop deze verwachtingen zijn gebaseerd. Categorieën van effecten waaraan kan worden gedacht zijn economie, maatschappelijk-sociaal, duurzaamheid.

- a) Is er een (maatschappelijke) kosten-batenanalyse beschikbaar? Zo ja, wat zijn belangrijkste uitkomsten? Zo nee, kan in beeld gebracht worden wat het effect op de maatschappij en/of hetgeen met het beleidsprogramma beoogd is?

6. Breng de regeldruk in beeld + eventueel toets Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) (zie ook [IAK-vraag 7 Wat zijn de gevolgen](#))

Door de regeldruk te kwantificeren heeft men op voorhand een beeld van de hoogte van de regeldruk ten opzichte van het verstrekte subsidiebedrag. Subsidieregelingen dienen aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) te worden voorgelegd, waarbij zo spoedig mogelijk door het College wordt aangegeven of deze regeling wel of niet voor formele toetsing in aanmerking komt.³ Voor een limitatieve groep voorstellen waar naar verwachting geen of slechts beperkte gevolgen voor de regeldruk zijn, hoeft er niet met het ATR te worden afgestemd. Te denken valt aan:

- regelingen die technische verbeteringen bevatten van geconstateerde fouten;
- regelingen betreffende de vaststelling of wijziging van tarieven;
- regelingen die zich beperken tot de vaststelling en wijziging van openstellingsperiodes en subsidieplafonds voor subsidiemodules;
- regelingen die strekken tot verlenging van tijdelijke regelingen.

7. Verricht een Staatssteuntoets

Een Staatssteuntoets is van belang om protectionisme te voorkomen en gelijke concurrentievoorwaarden te scheppen op de interne Nederlandse markt. Bij het verstrekken van subsidies zou sprake kunnen zijn van staatssteun door een partij in het voordeel te stellen t.o.v. soortgelijke partijen.

De Staatssteuntoets wordt uitgevoerd aan de hand van de [Handreiking Staatssteun voor de overheid](#). In hoofdstuk 2 van deze handreiking is uiteengelegd hoe men bepaalt of er sprake is van staatssteun.

8. Breng de uitvoeringskosten in beeld

(zie ook [IAK 6.5 Uitvoerbaarheid](#))

De uitvoeringskosten omvatten de kosten voor het tot stand komen van de programma's, de communicatie, het selecteren van projecten, de inrichting van beheerssystemen, monitoring, kosten voor verificaties en audit. Buiten de scope vallen de regeldrukkosten voor begunstigden. Het [Handboek meting regeldrukkosten](#) moet als instrument ingezet worden.

³ Zie de brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van 22 februari 2019, [Kamerstukken II 2018/19, 32637, nr. 356](#).

Experimentele regeling

(zie ook [Experiment](#) in de Index beleidsinstrumenten van het IAK)

In aanvulling op bovenstaande punten, zijn onderstaande zaken van toepassing op experimentele regelingen.

Formuleer succesindicatoren

Formuleer de risico's

Formuleer tussentijdse doelstellingen en bepaal monitoringstrajecten

Iedere experimentele regeling is om te leren, maak het leerdoel duidelijk

Kenmerk	Toelichting
Voor wie	Beleidsmedewerkers en wetgevingsjuristen
Eigenaar	Ministerie van Financiën
Laatst gewijzigd	17-4-2019